

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri pretiulu
indoitu.

SPERANTIA.

Fóia literaria-bisericésca.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei”, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Organulu societatei de lectura a teologiloru romani din Aradu.

Foi'a acést'a sub auspiciile superioritatei scolastice ese de dóue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiescecareia luni, sub redactiunea colegiala a teologiloru: *Custante Gurbanu, Ioanu Besanu, Iustinianu Cernetiu si Georgiu Morariu.*

Aradu la Inaltiarea Domnului 1869.

Diu'a de 24 Maiu st. v. fu pentru institutul nostru clericalu di de festivitate. alu carei'a rezultatu are a fi de interesu pentru intrég'a diecesa. In acésta di Ilustritatea Sa parintele episcopu introduse de profesoru la acestu institutu pre S. d. Joanu Goldisiu vnotariulu primariu comitatensu de aici, cu care ocasiune Il. Sa tienù unu discursu parintieseu, ce atátu din dovada cà e cu ingrigire neobosita pentru suerescintia preotiesca diecesana, càtu si prin spresionile de emotiune. cu cari indemnà tenerimea atátu catra supunere punctuala la legile scolastice asia si la observarea si urmarirea cu perseverantia a acelu regule. caror'a tenerimea clericala afora de scóla dupa recerintiele timpului modernu si din privintia scopolui spre care se pregatesce — e deobligata in asemenea mesura: produse in ascultatori afectulu. ce adause multu la devotamentulu. care si altecum lu pastramu fatia cu bunulu nostru Archipastoriu.

Dupace Rds. d. protosincelu Mironu Romanu. in calitate de ablegatu dietalu s'a indepartatu dela acestu institutu. ca catedr'a devenita vacanta se nu sufera ceva scadiamentu didacticu. parintele Episcopu dupa preavut'a contielegere cu Escelintia Sa parintele metropolitu s'a ingrigitu de a inzestrá institutul cu unu barbatu. in care se se concentreze tóte calitatile de a poté stá cu fala in fruntea tenerimei clericale. Astfelu de barbatu a si aflatu in persón'a dlui susamintitu. carele dela absolvarea studiiloru sale teologice si apoi aceluor juridice. ca preeciantu in cancelaria diecesana de aici. catva timplu ca notariu comunalu. apoi vnotariu cottensu in decursulu aloru 5-6 ani parte in presidiu si la administratiune, parte mai alesu la tribunalu. a datu dovedi de capacitate si nisuintia neobosita intru impli-

nirea detorintieloru sale. — Publiculu romanu din comitatulu Aradului lu cunósce si fora de a face din partea nóstra mai in detaiu nescari schitiari biografice. referitóriela viéti'a plina de activitate a dsale.

Noi in calitate de ascultatori la acestu institutu ni gratulamú la acésta dispusetiune a demnitariloru nostri besericesci. cu atátu mai vertosu, càci vedemu cà noulu d. profesoru dela inaugurarea sa incóce, — in solidaritate cu coleg'a seu, — cu ce interesare viua se ocupa de organisarea mai conforma spiritului timpului si prin urmare mai corespundietória pentru unu institutu. care dupa destinatiunea sa sublima curundu are a dá poporului adevirati pastori sufletesci, besericei sierbi credintiosi si fi bravi natiunei. — Aceste le pretinde dela institutul nostru beseric'a si natiunea, le pretinde opiniunea publica; si in asteptarile aceste suntemu asigurati din partea superioritatii scolarie si prin euventulu de inaugurare a dlui prof. I. Goldisiu cu care ocasiune fúramu norocosi de a audí, cà *nisuintia dsale va fi, ca sub supraveghiarea Inaltu Présantiei Sale dlui Episcopu si cu colucrarea p. on. d. profesoru colegu, — institutul se nu vina in contrastu cu opiniunea publica, ci ca se se sustiena reputatiunea si respectulu ce cu privire la scopulu seu celu maretiu, compete ori caru institutu clericalu din partea opiniunei publice.*

Doe Ddiu ca aceste cuvinte pline de mangaere ale dlui prof. nicicandu se nu-si pérda nici o litera din valóre, ei mai vertosu se se intarésca mai tare langa olalta, ca se incete odata lamentarea désa facuta atátu in publicitate càtu si din partea singuraticiloru! Provedinti'a ddiéesca se indrepteze pasii suscepti ai noului corpu profesoralu alu institutului spre càile cele direpte spre fericirea clerului si credintiosiloru diecesani!

Multiemita solemnă Inaltu Présantitului Domnu Procopiu, Episcopului diecesanu.

Cuvintele Fiului omenescu: „pace vóa!“ nu au potutu se produca in invetiaceii ddieesci mai mare emotiune si mangaiare, decâtu ce sedira in anemele nóstre, credintiosii fii ai besericei nóstre dreptmari-tóre, chiaru acele cuvinte ale Mantuitoriului, prin cari binevoisi Inaltu Présantite Parinte a ne felicitá la Serbarea Inviarei Domnului, cercetandu-ne la ensa-si locuintile nósre modeste si dicandu-ne: „pace vóa!“

Entusiasmati de acésta cercetare gratiósa a Inaltului Óspe la primele mominte nu amu fi fostu in stare a ni-splicá afectulu bucuriei, nesciindu in modesti'a nóstra prin ce fapte crestinesci amu meritatu acésta; dar curundu ne desteptarâma din statulu acest'a extraordinariu si ne incredintiarâma despre iubirea Parintelui nostru sufletescu, ce dori a ni-o aratá in fapta, desealecandu cu suit'a Sa in comun'a nóstra, unde versá rogatiuni in aintea altariului ddieescu pentru pacea si iertarea, mantiurea si lasarea pecatelor nóstre. — Si pacea sufletéscu cátu de multu contribuesce la vietuirea crestinescu! Intr'adeveru: unde domnesce pacea, acolo e si credintia: unde se latiesce credintia acolo e si iubirea si unde lucréza amendóue: acolo se nasee si speranti'a, cari tóte la olalta producu dreptcredintiosului crestianu pe acésta lumu buna norocire si fericire, éra in ceea lalta viétia de veci. De acésta credintia fiindu condusi si noi, credintiosulu poporu romanu din Micalac'a, carele din uimire tredindune ca din somnu, cu bucuri'a pe fatia, cu iubirea in anima si cu salutarea pe buze, ca nesece fii adevérati si supusi credintiosi cu ocaziunea venirei si celebrarei a Inaltu Présantitului Domnu Episcopu — in beserica din comun'a nóstra. — amu grabitu din tóte casele a esi intru intimpinarea Celui ce vine intru numele Domnului, pentru ni a vesti Invierea lui si a ne amoniá la vietuirea pacinica poffindune pace tuturoru. —

Bucuri'a a fostu generala, dar mai destinsu a culminatu in parinti aceloru 6. fii, cari cu genunchii plecati si-radiemâu capetele nevinovate pe bratiile Archiereului asteptandu-i binecuvéntarea pentru vocatiunea de zetitóri ai santei beserice din locu. — Seena importanta, seena de mare bucuria fu acésta nunumai pentru unu momentu, in veci va fi imprimata in anemele teneriloru ca si ale juniloru, in ale barbatiloru ca si ale femeiloru. — cari i-au fostu martóri in acésta di, carea o-a menitu Domnulu ca se ne bucurâmu si se ne veselimu intr'ens'a. Nestórsa va fi acésta scena pentru parinti, cari par' cá se vedeu a ceti de pe fati'a Archiereului — cuvintele Rescunperatoriului triumfatoriú: „Lasati pruncii se vina la mine“, permanenta va fi in anemele aceloru fii crudi, cari aparêu ca si unii, pre cari îi-a abesu *Domnulu* dintre cei mai ascultatori si implinitóri ai detoriatióloru sale, éra ceialalti se voru sili din respotéri a se face si densii demni de o atare destingere.

Amu fostu fericiti a salutá in mediloculu nostru pre tramisulu lui Ddieu, solulu si vestitoriulu lui, pre fiulu luminei, carele ni-vestesce iubire, aducandu-ni radie de bucuria si mangaiare pline de sperantia si plantate in credintia neclatita.

Identica este bucuri'a nóstra cu alui Zacheiu, pre carele l'a cercetatu Mantuitoriulu in locuinti'a sa angusta: asemenea celoru din Jerusalimu, intre cari s'a aratatu Cristosu fiindu primitu de catra ei cu cordialitate intimpinandulu cu ramuri si cu stelpári —

Noi modestii locuitori din comun'a Micalac'a in simplicitatea nóstra póte nu amu corespunsu pe depelinu detoriatiéi, ce se astépta la primirea unui Archipastoriú a turmei cuventatórie alui Christosu. Inse Inaltu Présantite Parinte si Pastoriu primesce dela noi, ca dela fii Tei adevérati si mitutiéa nóstra pregatire — semnu recunoscintiei si stimei nóstre profunde, ce o pastrâmu in adunculu animelorú nóstre pentru ingrigirea Ta parintiéscu, ce o dovedesci cu cuventulu si fapta pentru noi, cari ne vomu sili a ne face si de acumu demni de asia destingere. Primesce-ne pre noi si de acumu sub scutulu aripelorú Tale calduróse primesce sufletulu nostru celu umilitu, anima nóstra plecata si indoiosiatá, pre carea nici Domnulu *nu o urgiscesce*.

Din incredea locuitoriloru din Micalac'a —

aplecatu fiu sufletescu
Moise Babescu,
Iero-diaconu si invetiatoriú.

Influinti'a climatei teritoriale asupra culturei.

Cuméa cultur'a vreamui poporu in mare mesura depinde dela clim'a teritoriale a patriei sale, e unu adevéru deja de multu constatatu.

Omulu, vorbindu cu scrupulositate — nu altcum animalulu — numai prin inboldirea, instinctulu interioru alu lipsei, pentru necesitatea esistintiei proprie, lucra mai din adinsu. Cáci, se ilustrâmu asertiunea cu esemple vii: unu poporu, care locuesce pe unu asia teritoriu, care putienele lui ostenele le remuneréza cu frupte in abundantia, asia unu poporu — dieu — nu pre ingraba vá inaintá in cultura, cáci: spirituiu lui nu capeta inboldire interióra ca se lucreze multu, se-si insusiéscu diverse maestrii prin cari se-si castige panaea de tóte dílele: deórece spiritulu si trupulu lui e contentu cu efectele ce le produce pamentulu, si de altele nu are necesitate, celu putienu nu e silitu se aiba, pentru cá — asia dicandu romanesce — de ce se-si sparga capulu candu si asia póte trái?

Din contra: unu asia poporu, carui pamentulu

pe langa tóte nisuintiele nu i-produce nici atat'a càtu i-este de lipsa pentru conditiunea esistintiei sale, esia unu poporu naturalminte e silitu, i demanda instinctulu interioru dicandu-i: „luera“; — atàtu cu mintea càtu si cu trupulu trebuie dara ca se lucreze în continuu conformu cerintiei fisicesci, care altecum ar suferi scadere si neajunsuri; acest'a dara trebuie se-si sparga capulu, càci altecum n'ar poté traì, esistinti'a i-ar fi periclitata.

Se luàm de modelu Olandi'a si Belgi'a, pamentulu tiereloru acestor'a abia partii a patra de popolatiune ar poté dá destulu nutrimentu, dicu, pe langa cea mai mare diligentia si pe langa incordarea a tuturoru nisuintieloru ce ar exerciá intru cultivarea pamenturiloru, n'aru poté castigá si produce atát'a. càtu se li fia deajunsu pentru nutrimentulu propriu; ei dara au recursu la ajutoriulu mintei, acést'a nu denéga servitiulu ei nimenui; si-incórda nisuintiele ca se produca efecte. Diversele ramuri ale maestrieloru a sciintieloru, comerciulu, comunicatiunea cu alte popóre, piatiurile, tergulu, intreprenderea aloru mai multe scopuri, planuri etc. aceste sunt acele efecte si medilóce prin cari trebuie se-si asigure esistinti'a; aceste sunt acele produse, cari sunt eflusulu culturai si a inaintarei. Ei in tóte aceste trebuie se esceleze, obiectele loru de vendiare trebuie se fie mai bune mai fine, mai practicabile decàtu ale altor'a, pentru ca se aiba mai bunu pretiu, mai mare valóre, càci de nu ar fi asia, adeca mai recomandabile, atunci ei aru deveni in stare critica. nu aru poté tra. Aici dara instinctulu interioru are partea cea mai mare.

Mai departe pusetiunea favorabile a tierii, anca dà inboldire esterióra pentru punerea in activitate a potintieloru, atàtu fisicesci, càtu si spirituali.

De exemplu: popórele, cari sunt situate si trasescu langa malurile apelor mari, oceanice, aceste mai iute se potu imbucurá de prosperare de càtu asia unele, care sunt ingradite de munti séu sunt situate intre desierturi; si cu càtu mai multe puncturi de comunicare cu mări are atare statu, cu atàtu i-este mai viala viéti'a si cu atàtu i-este mai repede inaintarea. Exemplu ní este Angli'a, Franci'a, Americ'a etc.

Caldur'a séu frigulu mare asisderea impedece dezvoltarea popóreloru.

Caldur'a mare influintiéza in omu lene si nelucrare. Frigulu mare rapesce sensualitatea; spiritulu e impedece in aptivitatea sa libera; la culme nu se poté urcá. Din aceea parte a globului, unde puru-

rea e geru, frigu mare, séu unde pururea e arsi't'a, nici unu barbatu de insemnetate nu apare in antea lumei.

Popórele orientului, între produsele ce le aduce natur'a in abundantia, nu pre potu inaintá spiritualminte, si de-si facu vre-o-cativa pasi, li lipsesce perseveranti'a si paciinti'a. se dau lenei ingraba, sunt lasi si traganetori.

Din aceste potemu vedé cà neci clim'a ferbinte, neci cea frigurósa si aspra, nu promovéza cultur'a.

Urméza dara: cà cea temperata séu moderata trebuie se fia mai acomodata, mai buna.

Asia e!

Acést'a scutesce popórele de dificultatile, ce le produce cele dóue, sub clim'a acést'a inflorescu sciintiele, artele; sub clim'a acést'a se póte numai desvoltá spiritulu liberalminte din catenele primitive; si numai sub clim'a acést'a se póte perfectiuná spiritulu si si-póte ajunge tient'a misiunei sale.

Unde iérn'a e blanda, móle, unde natur'a asia dicandu, pururea e in poteri juna, acolo viéti'a atàtu in lumea cea spirituala, càtu si materiala e mai desvoltata, e mai energiósa, si imaginatiunea e mai sublima.

Se aruncàm o privire fugitiva preste Itali'a vét'r'a stramosiloru nostri si léganulu genului romanu.

In acésta tiéra intrandu caletoriulu strainu, e uimitu, e farmecatu de tabloulu romanticu si grandiosu ce l'a produsu natur'a ei.

Atàtu fruarea aerului balsamatu, ce imbéta sufletulu cu o dulcétiá di vina càtu si produsele naturali lu-face se admire cu pietate pre Creatoriulu cerescu.

Aceste plantéza apoi si in sinurile locuitoriloru o natura blanda, instincturi maretie de a imitá natur'a cu mintea loru. Natur'a li-dá in mana penelu si aréta lumii unu Raphael, Corregio, etc. Li dà lir'a in man'a si scóte din pepturile loru cele mai blande si incantatórie poesii, melodii si nasce Virgili etc.

Clim'a ferbinte vescediesce viétiá naturei, esaburarea cea mare in móia trupulu, si face se adórma potintiele spirituali.

Din contra: unde néu'a eterna trage vélulu mortii asupra naturei, acolo pere viéti'a planteloru si omulu e sterpitu atàtu trupesce càtu si sufletesce. In asia locuri esaburarea trupului incéta mai cu totul. Poterea vietii in continuu se lupta cu vitregimea naturei. In asia locuri unde totu deuna trebuie grigitu pentru sustinerea vietiei neci pomana nu póte fi de vre-o ocupatiune mai nobila.

Aceste sunt influintiele climatei teritoriale asupra

culturei. Conchidu dara cu cele din inceputu că adeca; cultur'a vreunui poporu in mare mesura depinde dela clim'a teritoriala a patriei sale.

G. Morariu.

Scólele nostre poporali.

II.

Cielulu acestoru artiele lu continuàm u imparta-sindu on. lectori dóue cercularie episcopesci. cari amendóue si-au interesulu loru de insemnetate. Guvernulu actualu se vede a se ingrigi fórté multu despre educatiunea publica, si reasumandu-si datele trecutulu despre invetiamentulu poporalu, ca in acela se póta introduce nescari rectificari, conformu art. XXXVIII. din legile anului 1868. face atenti autoritatile scolare de prin provincii, ca déca scólele, celea ce pana acuma sunt de caracteru confesiunálu si pe viitoriu voru fi neglese si necorespondietórie condituniloru espuse totu in acela-si art. de lege. — dupa atrei'a aratare ca acést'a, se voru preface in scóle comunali. —

La noi scólele comunali, fora privire la alte presupuneri, — sunt necorespondietórie si pentru aceea pentru că in atari locuri, unde esiste scóla de acést'a, poporulu are de a sustiéne si scóla confesiunala, au va fi silitu a semti o lovitura grozava in cele sante, in ritualele besericesci, in cari elevii scóleloru confesiunali facu parte activa asia, cātu fora de densii ar incetá si zelulu credintiosiloru de a cercetá Stele beserice, prin ce apoi s'ar aratá numai scaderi in moralitatea poporulu, ce de felu nu póte fi in interesulu Statulu.

In comune de alte confesiuni, unde cerimoniele si anume cantarea nu se esecutéza prin scolari, ci tóta simfoni'a se concentréza in music'a instrumentale besericesca séu in organe, acolo nu e lipsa de vier-surile scolariloru, si se potu realisá préusioru atari scóle comunali; la noi inse, unde invetiaceii dimpre-una cu invetiatoriulu ocupa acelu loeu in beserica, cātu fora de densii nici nu se póte incepe cultulu ddieescu, afora de acést'a la inmormentári, la procesiuni s. a. unde se poftesce a se infatisiá si invetiatoriulu ca cantoru, cu vr'o-cativa elevi, conformu ritulu besericescu, — ce voru face in atari casuri poporenií cei cu scóle comunali, căci acolo unele ca acest'e nu se voru luá in socotintia? —

Poporulu mai alesu déca i-vei spune, că regimulu i-dá ajutoriu intru sustienerea scóleloru comu-

nali, negresitu că adi le adoptéza; dupa ce inse mane poimane vede, séu mai bine disu semte, că scól'a comunala e de a se sustiené numai prin densii (lucru firescu, că scól'a comunala se sustiene prin ensasi comun'a) si ea totusi nu li este spre indestulire, acésta neindestulire pe di ce merge va fi totu mai mare, si éta că credintiosii besericei nóstre, din cauza confesiunale, éراسi voru adauge la neodihn'a sufletésca o amaretione, de carea, candu i-vine aminte, se infiora. —

Scim u noi prébine, că in multe scóle poporali se sentie scadiementuri precum in privinti'a didacticei asia si in privinti'a esteriorulu scólei. Si acést'a smenta cui avem u de a o atribuí? — Atribuí-o-vomu guvernoloru de pana acuma, séu o vomu adauge la neactivitatea inspectoriloru acelor'a?

La acést'a intrebare scim u că voru respunde multi, că inspectorii confesiunali sunt caus'a defectuositatii invetiamentulu in scólele poporali. Dar nu e indestulitoriu, ca din acésta cauza se se desfiintieze scólele confesiunali. Din o procedura supravighiatorale séu metodica scol. ce nu ar corespunde asteptariloru, nu se póte condamnă ensasi scól'a. —

Pentru aceea si congresulu natiunálu besericescu, tienutu la Sabiu in anulu tr. protestéza contra striformarei (v. nr. 4. „Sper.”) scóleloru confesiunali, si ca autoritate competente prin §§. 122-131 adúsa decisiunea, că scólele se se guverneze de unu senatu scolariu subordinatu sinodulu eparhialu, prin care se si alege. — Congresulu besericescu, ca corporatiune alésa din increderea poporatiunei romane gr. or. si care mai bine cunósce relatiunile nóstre atátu besericesci cātu si cele scolare. — a adusu acele decisiuni salutare pentru poporatiunea romana, si de aci e că noi atátu de tare ne alipimu pe langa hotaririle lui, de aci provine si amonitiunea parintiésca a Il. Sale dlui Episcopu, carea pentru ponderositatea ei o publicamu dupa eum urméza:

Nr. 302

La toti Inspectorii districtuali de scóle.

Articululu de lege alu 38-lea din anulu 1868, prin care se reguléza tréb'a instructiunei poporali, cuprinde in sine dispuetuni fórté de mare momentu pentru infintiarea scóleloru asia numite comunali, care nu voru avé nici unu caracteru confesiunálu, si voru stá sub guvernarea autoritatiloru provediute in lege, că cu beseric'a nu au nici o legatura; dar pelanga aceea, provocat'a lege ingadue a se sustiené si de aci na-

inte scólele nóstre confesiunali in totu caracterulu seu, si sub guvernarea organeloru confesiunali, sub unele conditiuni, care confesiunile au de a le observá spre a se poté folosi de dreptulu lor; aceste conditiuni sunt urmátóriele:

1. edificiele scolastice se se asieze in locuri sanetóse, uscate, odaile se fie spatióse, amesuratu numerulu scolariloru (computanduse pentru o odaia 60 scolari, si pentru fiacare scolariu unu spatiu de 8-12. urme patrate). se fia luminóse si se se póta usioru sventá;

2. baietii se fia deosebiti de baiete, si in càtu e cu potintia se se instrueze in odai separate, unu invetiatoriu de regula se nu aiba mai multi decatu 80 elevi. éra in casuri straordinari prin invoirea autoritatiloru scolastice superióre se potu face abateri dela acésta regula;

3. invetiatori potu fi si de aci nainte numai individiu, cari au absolvitu cursulu pedagogicu intregu si cari dupa depunerea esamenulu prescisu. au primitu decretu; — séu. déca n'au terminatu cursulu pedagogicu intr'unu institutu publicu, au depusu in unu asemene institutu atátu esamenulu teoreticu càtu si celu practic cu succesu bunu. — éra invetiatorii. cari la publicarea legei acesteia au fostu in oficiu. se lasa in oficiulu lor. dar sunt indetorati a-si dovedi inaintea autoritatiloru. ce inspectiunéza scólele — esperinti'a si desteritatea de a instrui, éra cei ce nu potu dovedi acést'a se potu deoblegá a face unu cursu supletoriu in vacantiile de véra la institutulu pedagogicu.

4. in scólele poporali trebue se se predea celu putienu urmatoriele obiecte de invetiamentu:

- a) invetiatur'a religiunei si a moralei,
- b) cetirea si scrierea.
- c) computulu de rostu si in scrisu si cunoscinti'a mesuriloru din patria.
- d) gramatic'a.
- e) elementele fizice si istoriei naturali; cu privire la modulu de vietuire si la districtulu de care se tienu parintii majoritatii copiiloru.
- f) geografi'a si istori'a patriei
- g) inviatuni practice asupra economiei campului si cu deosebire asupra gradinaritului.
- h) cunoscinti'a pe scurtu a drepturiloru si detorintieloru cetatienesci.
- i) cantarea.
- l) deprinderi corporali (gimnastice cu privire la exercitiulu militarescu)

5. Scólele se fia prevediute cu table. in càtu e cu potintia cu globulu pamentului. cu mape. cu icóne pentru istori'a naturala si peste totu cu cele mai necesarie aparate de invetiamentu;

6. cercetarea scóleloru pe sate sa tiena celu putienu 8. luni si in orasie celu putienu 9. luni.

Fiindu cà noa tuturoru trebue se ni jaca la anima sustienerea caracterulu confesiunali alu scóleloru nos-

tre dupa cum acést'a s'au dechiaratu in Congresulu nostru natiunali besericescu din anulu trecutu, asiadar' Précinsti'a Ta si tóte organele scolastice submanuate sunteti pofiti a lucrá din respoteri intru aceea, ca conditiunile mai susespuse pretutindenea se se sustiena esactu cu atátu mai vertosu, càci la dincontra se periclitéza caracterulu confesiunali si sistemulu nostru scolasticu potendu-se intemplá, ca in loculu scóleloru nóstre confesiunali se se redice scóle neconfesiunali, care mai alesu la cei de marturisirea nóstra nu voru poté corespunde tuturoru trebuintieloru besericesci.

Ve facemu dara atenti pre toti carii incurgeti asupra scóleloru nóstre poporali: se studiatu lucrulu acést'a, se pipaiti scaderile ce se afla la scólele nóstre. si acele pre càtu se póte mai cu graba se faceti a se deplini. Vi recomandamu acést'a cu atátu mai vertosu: càci avemu la mana ordinatiunea Escelintiei Sale domnului Ministru alu cultului si instructiunei publice din 17. Martiu, a. e. Nr. pres. 435. prin care suntemu reflectati: ca dupa raportele intrate la Escelinti'a Sa din diferitele parti a-le tierii, scólele confesiunali nu corespundu conditiuniloru espuse mai sus din Art: 38. 1868, anume: edificiele si odaiele scolastice in multe locuri sunt necorespondietóre invetiaturei, sunt nesaneetóse, in stare rea. si mai alesu impreunate cu urmátórele scaderi:

a). nu se tiene terminulu de 8. luni, statoritu prin lege pentru cercetarea scóleloru, si dupa esamenele de primavéra din Martiu in multe locuri cercetarea scólei incéta de totu;

b). copii obligati de a cercetá scól'a, o cercetéza fórté neregulatu, si in priviinti'a acést'a nu se face aratare nici la oficiulu parochialu nici la celu comunalu;

c). scólele afara de o tabla pentru computu si tabele de parete pentru cetire nu au nici unu altu aparatu de invetiamentu;

d). defectulu celu mai esentialu e, cà din obiectele de invetiamentu prevediute in lege, se invétia prea putienu. si peste totu afara de invetiatur'a religiunei si de computu, nu se invétia de regula nimicu altu-ceva.

Candu dar' ve facemu pre toti atenti la aceste scaderi care nu cumva se afla si le scólele din cerculu Précinstiei Tale; si care voru trebui se se deplinésca càtu se póte mai curundu: deodata pentru cercetarea regulata a scóleloru recomendu Précinstiei Tale, a deobligá stensu in scrisu pre fiesce-care invetiatoriu: ca din timpu in timpu se arate Précinstiei Tale casurile de absentare, si pre parintii si tutorii, cari nu póta grige de crescerea scolastica a filoru si tutelariloru sei; éra Précinsti'a Ta in casuri de aceste se folosesci tóte midilócele morali spre delaturarea reului si déca acele nu aru prinde nimicu, se faci aratare la autoritatile civili pentru folosirea midilóceloru mai eficace; éra in casuri mai de mare momentu se Ni asterni nóa aretare despre starea lucrului.

Précinsti'a Ta nu vei amená a publicá cerculariulu acestu'a alu Nostru la tóte organele scolastice submanuate, spre strens'a urmarire.

Aradu, 1. Maiu, 1869.

(Subscrierea.)

Nr. 330

Précinstite Dommule Protopresvitere, si Inspectoru districtualu de scóle!

In urmarea Articului de lege XXXVIII. din anulu 1868. cu privire la infiintiarea si organisarea Senatelor scolare districtuali. Inaltulu Ministeriu regescu ungaricu de Cultu si Instructiune publica prin emisulu seu din 1. Aprile a. c. Nr. pres. 492. au provocatu pre acestu Consistoriu diecesanu de a dispune eele trebuintiose: ca in intielesulu atinsului articulu de lege, si religionarii besericii nóstre se fie reprezentati la infiintiarea senatelor scolare districtuale. — Totu același Inaltu Ministeriu mai de parte dispune: tóte dirigatoriile nóstre besericesci si parochiale intr'acolo a le indrumá: ca se aléga in intielesulu §. 125. punctu 1. alu legeri susatinse — pre reprezentantii sei la senatele scolare districtuali.

Determinatiunile cele mai esentali pentru noi din acelu articulu de lege sunt cuprinse in urmatori paragrafi:

§. 124. institutele scolare comunale dintr'unu districtu de scóla le conduce inspectorulu districtualu de scóla denumitu prin Ministrulu de invetiamentu. si senatu districtualu scolasticu, statatoriu sub presiedinti'a lui luéra asupr'a scóleloru confesiunali suprainspectiunea se exercitéza cu intrevenirea inspectorulu de scóla.

Unu inspectoru scolaru póte funcioná in mai multe districte scolare. déca in districtele loru nu sunt preste 300 de scóle.

Déca multimea agendelor sale va cere, regimulu póte denumi prelanga elu pe unu inspectoru secundariu, seu ajutatoriu.

§. 125. Senatu districtualu de scóla se forméza in urmatoriulu chipu:

1. fiacare confesiune, care are pe teritoriulu Comitatu scólei confesionali, alege din sinulu seu câte unu membru;

2. toti dascalii dintr'unu districtu scolaru alegu din sinulu loru patru membrii;

3. pe ceialalti membrii i alege comitetulu comitatense din sinulu seu. numerulu acestoru póte fi dela 13 pana la 34.

4. in care Comitatu se afla orasie regesci, acolo ele alegu din sinulu loru dupa punctulu 3. atatia membrii, cãti li se cuvinu in proportiunea numerositatii locuitoriloru orasieni fatia cu total'a populatiune din Comitatu.

Pentru efeptuirea atinselor dispusetiuni. Consi-

toriulu diecesanu au otaritu procedur'a urmatória, amesurata inviatiunei Inaltului Ministeriu, si adeca:

1. Comunele nóstre besericesci din comitatulu si ale Protopresviteratelor voru avéa se aléga unu membru pentru senatu districtualu comitatensu de scóla. fia acela din tagm'a preotiésca ori mirenésca.

2. Invetiatorii comunelor si Protopresviteratelor din comitatulu érași de chilinu alegu unu invetiatoriu din sinulu loru.

3. Pentru efeptuirea alegeriloru espuse fia care Protopresviteratu, alege din sinulu seu 10 membrii; éra invetiatorii alegu de chilinu 10 membrii.

Spre ajungerea acestui scopu, are de a se infatisiá din fiacare comuna besericésca la respectivulu Protopresviteratu unulu dintre preoti si duoi mirenii alesi din partea comunei besericesci.

Asisderea din tóta comun'a se va infatisiá si unu invetiatoriu.

4. Cei 10. membri alesi din fiescecare Protopopiatu se voru aduná in diu'a de 10. Iuniu a. c. la si acolo sub conducerea Protopresviterulu preotii si mirenii adunati voru alege unu membru ca Representante alu loru confesiunali la senatu scolaru comitatensu, si dupa efeptuit'a acésta alege, alegu érași invetiatorii unu membru din sinulu loru.

Précinsti'a Ta nu vei amená Circulariulu nostru acésta numai de cãtu alu aduce la cunoscinti'a Preotimei. Invetiatoriloru, si Comunelor din Districtulu protopresviteralu facundu dispusetiunile potrivite, apoi avendu despre efeptuirea lucrulu indata a relatiunã aicia.

Datu din Siedinti'a Consistoriala diecesana, tie-nuta in Aradu, in 15. Maiu, 1869.

Procopiu Ivacicovicu m. p.
Episcopulu Aradului.

Coleptiunea tesaureloru invetiatoresci.

Abia impovoréza umerii omulu oficiu mai importantu si de mai mare insemnetate, decâtu care Atotpotintele nostru Domnedieu si societatea omenésca l'a incredintiatu invetiatoriulu. Elu e chiatu a estrage pre omulu nepotintiosu din lumea necultivata; spre cuprinderea consciintiósã a esistintiei sale spirituali, aptivitatea — sa propria dupa imitatiunea lui Cristosu se o propage spre ajungerea, castigarea si dobandirea fericirei sale eterne.

Basi'a impresiunei si a aptivitatii o posiede in materialu, a carui culme se inaltia la ceriu. Inaintea lui stã o materia regulata, carea contine poteri spirituali secrete — in cari destinatiunea inunda la eternitate — si nenumravere ramuri ale facultatiloru

sunt tempite si invelite prin cauza eredita din obscuritatile temporilor antice.

Sentiulu seu nobilu este retienutu de somnulu letargicu, si candu inse undele patimeloru, se inculminéza si cu acoperire amenintia terenulu aptivu a pietatii divine din caus'a neposiederii partiloru spiritali, jace in nnu obscurantismu ucigatoriu de viétia panace órecare mana nutritória nu va aprinde fac'l'a dreptatii, iluminate la candórea darului si panace nu se va educa prin unu caleusu conducatoriu din incertitudinea murgetului primu, care cu poterea iubirei sale fragede atrage dupa sine spiretulu desceptarii.

Intru adeveru unu pedagogu credintiosu chiamarii sale si punctualu in agendele sale, este unu stelpu unu custode nemiscaveru, care aduce tesauru nepretiuilbilu beserice si natiunei sale.

Diregatori'a lui este o ocupatiune de mare importantia, prin carea omulu séu imediatu séu cu totu adinsulu incurge spre implinirea datorintieloru crestinesci si mandatelor domnedieesci. Câte cause, câte incidente prochiamu pre invetiatoriu la implinirea misiunei sale, spre a intóná nentrueruptu cuvintele aceste ale santei scripturi nutritore de anima, „Tóte câte faceti, spre marirea lui Domnedieu se le faceti, — căci elu este uniculu pamentu fruptuitoriu iubirei fratiesci, a fericirei eterne si pamentesci: este uniculu isvoru din care — între valurile luptatore ale vietii — isvorescu denegarea de sine, paciinti'a in afaceri, iubirea ordinei, a binelui comunu, si nenumeratele virtuti sociale; asia dice unu scrietoriu renumitu din timpurile antice (fórte nimeritu) ca „sciinti'a intru acolo conduce anim'a omului, că se cunósca mai bine pre Domnedieu si gíntea omenéscă:“ inse din contra unde lipsesea tém'a de Dumnedieu, reverinti'a, modesti'a, acolo domnescu egoismulu, superbi'a, infidelitatea, fatiarnici'a si alte multe pecate.

Ce se atinge de sciinti'a invetiatoriu se intielege de sine, că cu atátu se scia mai multu decâtu câte propune, cu câtu voiesce a face mai mare impresiune cu propunerea invetiaturei sale, si cu câtu voiesce a sedí mai mare gustu si simpatia in ascultatori: pe langa tote că deprinderile lui sunt mitutele, mai asia dicundu bagatele, totusi insemnetatea e de mare pretiu, si trebuie se aiba o anima de totu firma, ca caracterulu chiamarii sale si concrederea se si-o pota sustiené precum inaintea invetiaceiloru si parintiloru lor, asia si inaintea mai mariloru sei,

pentruce intrensulu trebuie se se concentreze constanti'a, paciinti'a, blandéti'a, diliginti'a cu unu cuventu tóte insusirile bune.

Căci invetiatoriu e acel'a, carele in continuu e silitu a intrá in tesaurari'a sciintieloru, de unde esindu incarcatu o imprascia între mladitiele fragede, elu este acel'a, (mai alesu in comune) dela care poporulu astépta cu curiositate si nerabdare enararea si espicarea istorieloru, evenimintelor, insemnetatea aparintelor naturale si cuprinsulu obiectelor abstrase inaintea poporului le face usióre de priceputu si la tóte aceste numai elu si Domnedieu scia căta ostenéla si potere spiretuala se recere. panace í succede a convinge pre poporulu sermanu si intuncatu la minte despre adeverulu enararii lui.

Inse tóte aceste sunt numai laterale, căci de vomu judecă seriosu, vomu aflá ca misiunea invetiatoriu este de mare pondu: spatiulu in care se misca invetiatoriu, este asia de estinsu, încátu déca nu se va nisuí a-si renoi poterele spiretuali de nou cu sciintie, cu esperintie, si cu sucu nutritoriu de spiritu estrase din fonte spiritali, straine, i-se pare a fi imputienate poterele sale spiretuali diliginti'a lui trebuie se fia neobosivera, ca a albinei, ce cu o diligintia neobosita se nisuesce, că cu fruptulu diligintiei sale se servésca si altor'a cu dulcéti'a.

Cine e acelu individu, a carui oficiu si chiamare este incopciata cu atatea detorintie? dela care individu se recere atat'a ostenéla, diligintia, si paciintia ca si dela invetiatoriu, conducatoriu si desvoltatoriu copiiloru in totu ce e bunu, nobilu si frumosu? — ma si a poporului — caci déca intrég'a omenime recunósce, că desvoltarea si cultivarea nóstra in totu ce e bunu nobilu si frumosu, se incepe cu pasirea nostra in viétia si i-se pune stavila numai cu depunerea cadavrului nostru in pamentu, atunci neci poporulu celu de josu ma neci clas'a cea mai culta si civilisata, nu-mi póte denegá acestu adeveru, ca déca nu aru avé lipsa de conducatoriu, de desvoltatoriu in totu ce e bunu nobilu si frumosu.

Acum dara se esehiamamu unanimu „se inaintám, căci amu remasu indaretru“ se urmarimu popórele convenientore, cari cu poteri unite intr'o contielegere lucra pentru inaintarea, promovarea culturei, se facemu si noi asemenea micu cu mare betrani si juni dimpreuna.

„Se inaintám, căci amu remasu indaretru“.

Se inaintám dara, cu totii, căci este destulu de largu campulu (spatiulu) culturei si a desvoltarii,

si facundu acést'a pasindu totu mai departe pe terenulu culturei si desvoltarii — tóte voru fi noue naintea nóstra, din di in di ni-va peré ca suntemu intralta lume, in o lume noua documentandu deodata si aceea cà iubimu totu ce e bunu, nobilu si frumosu, prin acést'a devenimu la iubirea de Domnedieu, devenimu a ni iubi patri'a si gintea omenésca: pana candu din contra pre acel'a — care renotandu in pariulu cristalinu a procederei generale, si adese se abate dela scopulu defiptu — lu potemu carap-terisá de racu.

Dar fisice sengura colesiuena giurstariloru lu-agita la terenulu cualificarii de sine pre acel'a, care cu pasi gigantici nisuesce a propasi in cultura si desvoltare, vedemu cà si in betulu poporu s'a treditu consciintia, si mai multu nu dupa credulitate, ci dupa efeptulu demonsratu judeca omulu seu, si de candu? voru intrebá unii: desceptarea acést'a au nu de atunci s'a inaltiatu, decandu autoritatea natiunala a suplinitu catedrele invetiatoresci, cu omeni esperti, capaci, cari in misiunea loru incredintiata au escelatu in deplinulu loru respectu.

Considerandu dar aceste nu ni-e iertatu, cu atátu mai putienu voue invetiatoriloru, desvoltatoriloru, pro-chiamati fiindu de misiunea vóstra a educá si a desvoltá pre altii — a ne seuitá de chiamarea misiunei nóstre si de mandatele divine, cari ne conducu la destinatiune si la fericirea eterna, càci dupacum dice Apostolulu Pavelu „lipsa aveti se invetiati in tóta vremea si in tóta clip'a“ si inea càtu de precisu si chiaru ni-o spune, cà numai vomu pune basa unui isvoru nesecaveru poteriloru spiretuali, mai departe déca pre langa cunosciintiele si cualificarile nóstre ne vomu nisui si in religiune si moralitate ni vomu eiuptá placerea tuturoru.

(Va urmá.)

Reverintia catra preotu.

Déca vomu considerá confidentialminte, càtu de ponderosu lucru e, ca unii ómeni, cari inea pórtu corpu compusu din carne si sange, — potu ajunge la ace'a sacra misiune, cu care Atotupoterniculu n'a activisatu neci angerii, neci archangelii, — ne va petrunde o onóre nespusa catra acei acreditati a lui Ddiu, adeca catra preoti, cari sunt inspirati de darulu s. spiritu, loru li-s'a disu: „Ce ve-ti legá pre pamentu, va fi legatu, si ce ve-ti deslegá, deslegatu va fi,“ din acést'a se vede cà ei sunt imputerniciti de a administrá intrég'a omenime, de a salvá spiritele ei. — Adeveru, si alti ómeni potu face legatura cu corpuri, inse amintit'a legatura e in coatingere cu sufletulu, si ce facu preotii

li camu incuviintiéza Atotuscitoriuulu din naltíme, càci judecat'a serviloru o intaresce Domnulu.

In spectacululu acest'a, dupa sincer'a nóstra dejudecare, vomu deveni la ace'a convictiune, cà ei, ca alesii lui Ddiu caror'a li-a insuflatu spiritu triumfatoriu, potere cerésca, — sunt binemeritati de tóta reverintia si stím'a nóstra: totusi nescari seraci la sufletu, indrasnescu a incalumniá despre carapterulu loru blandu, ignorandu ce dice Domnulu catra ei: Caror'a li-veti iertá peccatele iertate voru fi, ér' caror'a li-veti impune, impuse voru fi. —

Ce potere sublima!... Tatalu a datu judecat'a sa fiului, éra fiulu a datu-o tóta preotiloru. Au este mai mare potere lumésca de càtu aceea? póte se esiste mai marétia demnitate! la care sunt inaltiatu, ca supravighiandu peste firea omenésca, aceea se-o emendeze prin spiritulu loru afabilu si blandu, ce marginitu fiindu de cev'a carapteristica inculpata, totdeuna triumféza. — N'aru fi dar' malitia nevindecavera, déca noi acestui oficiu sacru si naltu, nu i-amu atribuí convenit'a devotiune si subordinare, fora care n'amu poté contá la mantuirea si rodurile promise; N'amu poté trece prin acele transubstantiatuni, care Cristosu ni-li'a demandatu, esecutanduse prin binecuventatele mani ale preotulu; càci dice Christosu: „Si déca cineva nu se nasce din apa si spiritu, nu póte se intre in imperati'a ceriului“; dupa intiesulu acestei citatiuni, care nu se póte bucurá de salvarea spiritulu? Maideparte se dice: cà celu ce nu gusta din corpulu lui Cristosu, si nu bè din scumpu sangele lui, e eschisu dela viétia eterna. Tóte aceste cine le institue, decátu preotulu; din acestu punctu pe vedere dara debue se onoramu pre acei salvatori bravi ai omenime, cari promitu multu fericirei nóstre eterne, mai de destinsu de càtu chiaru pre parintii fireci ai nostri, cari ne-au nascutu numai din sange, si adeca sunt parinti corporali, deci preotii sunt conducatorii turmei concredite la viarea perfecta, ei sunt incepetorii acei renasceri fericinde, prin carea potemu dobandi libertatea cerésca, ce existe plina de darulu divinu; Suntemu detori dar' a respectá tóte oficiile, representatii acelor'a, desclinitu oficiulu preotiescu, cà celu mai prosimu de Atotupoterniculu, càci acel'a ne instruéza in moralu, in legea crestinesca, ne opresce dela aprofundarea in peccate, ne invétia, ca crestini adevirati se conlueramu càtu de multu in via Domnului, se contribuimu oferte pentru prospera ei, càci numai asia potemu secerá laurulu promisiunei; deosebi debue se o marimu, ca ne conduce la procederea paralela fatia cu mandatele lui Ddiu, si trecandu dela viétia la mórte, va se refereze inantea tronulu divinu despre cualitatea aptivitatii facute in via concredita nóa. Totdeun'a devis'a se ni fia moralitatea si virtutea, acaroru gustuosu resultatu e fericirea; aceste doue obiepte principali se-ni siervésca ca nesce caleusuri neconditionate in cariera vietii, càci in casulu defeptuosu, fericirea nu ne va fi asecurata. — S. Pavelu dice: gloria si reverintia fiesce-carui care face bine!; „quiquid agunt homines, intentio iudicat omnes.“ Informandune bine de intiesulu acestui versu, nu s'aru aflá macaru unulu, se nu scia face esentiala distingere intre albu si negru. — Scrutandu cu atentiune pertractatele

Continuare in suplementu.

nu ni se cuvine a ne pune in comparatiune, ma inca se fimu in contrastu ageru cu animalele, carora pastoriulu scuturandule de pe lemnu ghinde, cu aviditate mananca, fora de a-si deschide macaru unulu ochii spre multiamire pastoriulu pentru cordialitate; candu diarimu o flóre fraga si frumósa, nu numai asia se privimu la acést'a ca nescari creaturi lipsite de facultatile superioare, ci se ni neproducemu aminte debilitatea, bucuri'a scurta si nepermanenta a vietii nóstre, càci pecum flórea cea frumósa iute vescediesce, asia si noi, — macaru de amu emulá in cea mai firma potere frumsétia si posesiuni materiali, macaru ni-amu fali cu tesauri fabulóse — totusi in scurtu timpu ne vomu vescedi si ruiná. — Se recuetamu dar la faptele nóstre comise in contra mandatelor se ni iubimu parintii spirituali, cari suntu factorii cei mai potinti la consultarea emendatiunei nóstre, si conlucréza fidelu la rescumperarea némului omenescu, fiindu invocati la acést'a de Domnulu. Se-i venerámu, ca nu cumvá se produca grava recensiuone asupra pecatelor nostre cu ocasiunea referadei: tóte pornirile animei se le aplicámu dupa lin'a dictare a mintei sanetóse; se nu indresnimu a face neci veri unu pasiu incertu, càci pasiu perfidu ne conduce la calea retacita, ér' calea retacita la periclu va se dica la pecatu, deci se portámu in evidintia moralulu celu atátu folositoriu, care esiste ca unu membru activu la promovarea fericirei eterne, acel'a se-lu urmarimu, macaru de urm'a lui ni-aru conduce prin spini, stance si desiérturi vaste. Se meditámu nainte de a porni spre cevá, càci meditarea e viét'i'a sufletului, a carui delectare sta in consideratiune, Lunga si periculósa cariera avemu pan' la sfarmarea vietii, dreptace'a debue se avemu diligintia urginta de a ne censurá scopulu acestei carieri, si de efeptulu d'antáiu s'ar vedé de totulu gravu, avemu de a cugetá ca traimu, pentru ca se murimu, ace'a urma si mare efeptu se nu-lu perdemu din antea ochiloru: éta folosulu meditatiunei a invetiá a muri e adeveratu maiestria; cine voiesce a muri linu si consolatu de maltratarea consciintei sale, acel'a debue se fia impacatu cu sine ensusi, nu e concesu a nutri inimicu in pieptulu seu; e necesitate, se fia amiculu consciintei sale, ca apoi reprivindu din marginea mormentului la viétia se véda relasatu dupa sine obiepte frumóse, fapte nobile si moralitati splendide numai asia póte sperá odihna in mórté. — Inse mortea infioratória a inculposului, desi viet'i'a sa completa a decursu intre fericiri micste, desi momintele aurie ale dileloru sale senine au aparutu intre florile delectarii si imbui-barii totu-si in letargi'a lui tremidala, ce dura unu momentu cu multu e mai terebila si infioratória, i-a fostu placuta viet'i'a, ce a fostu plina de bucuria.

Tóte aceste le propaga evangeli'a lui Cristosu, acarei interpretori sunt preotii, si pentru acésta li detorimu cu veneratiune.

Zacaria Rocsinu,
studinte.

Statutulu organicu alu besericei romane or.

Intielegemu de la unu d. corespundinte alu nostru cà statutulu a capetatu santiunea prè nalta, facandu-se in testu

cateva modificatiuni, putienu assentiali, cum e d. e. ca alegatorii se aiba etatea de 24 de ani, ca episcopii se primésca diplom'a din manile Maiestatei, si se puna juramentulu de fidelitate in manile M. S. Imperatului scl.

Acum inse, are a se mai substerne Maiestatei Sale si conceptulu de resolutiune, prin care se va publicá statutulu. Acésta pregatire spre publicare va mai durá cateva septemane. Totusi ne potemu mangaiá cà statutulu este acum lege, carea va trebui pusa in lucrare catu mai curundu.

Asiè-dara congresulu l'a statoritu, Parintele Metropolitulu l'a publicatu prin tipariu, guvernulu lu recunósce de lege, — deci se sperámu cà nu vomu mai avé cauza d'a ne plange de abusuri comise in contra despusetiuniloru lui.

(Alb.)

Proiectu de lege organica pentru beserie'a artodosa romana.

Despusetiuni generali.

Art. 1. Beserie'a ortodosa romana, membra a santei beserice ecumenice si apostolice a Resaritului, alu carei capu este Domnulu Dumediulu Nostru Isusu Cristosu, este si remane independinte de ori ce chiriarchia straina, pastrandu cu tote astea, in privinti'a dogmeloru unitatea cu beserie'a Resaritului.

Art. 2. Afacerile spirituale canonice si disciplinare ale besericei ortodose romane se reguléza de una autoritate sinodale a tieriei, conformu legii de fatia.

Art. 3. Inaltele demnitati de Mitropolitulu si de Episcopulu se dau prin alegere, conformu vechieloru traditiuni ale besericei ortodose romane si in modulu cum se arata mai josu.

CAPITOLULU I.

Despre sinodulu besericei Romane.

Art. 4. Se infintiódia unu sinodu alu besericei ortodose romane, ale carui atributiuni sunt:

a) De a mantiené unitatea de dogme cu marea beserica a Resaritului, si

b) De a padí unitatea administrativa, disciplinaria si judeciara a besericei in cuprinsulu Statului romanu.

Art. 5. Sinodulu Romaniei se compune, conformu canneloru, de mitropolitii si episcopii eparichali ai tieriei.

Art. 6. Sinodulu se convóca de catra Mitropolitulu Primatu din capital'a Romaniei in sesiune ordinaria pre fia care anu la 15 Optovre

Durat'a sesiunei va fi de una luna; ea se va poté prelungi, déca trebuinti'a va cere.

In lipsa de convocare, sinodulu se aduna de sine la 1 Noemvre.

Art. 7. Sinodulu se póte convocá in sesiune estraordinara, pentru afaceri anume mai din nainte aretate, séu din oficiu de catra mitropolitulu, séu dupa cererea adresata mitropolitulu de catra ministrulu de culte.

Art. 8. Fia-care capu de eparchia are dreptulu de a interveni pre langa mitropolitulu primatu, spre a i supune motivele care ar' reclamá de urgent'a convocarea estraordinaria a sinodului.

Art. 9. Adunările sinodului se presiedu de către mitropolitul primatu alu României.

Ministrul Cultelor asista la deliberările sale și ie parte la lucrări fora in se a avé votu la închiările sale.

Art. 10. Sesiunile ordinare și extraordinare ale sinodului se închid prin decretu Domnescu, la casu cându lucrările sale se abatu din cursulu atributiuniloru sale.

Art. 11. Decisiunile sale, afora de cele date în materie și de pura administratiune, nu sunt esecutorie de cătu după ce se sancțiuneza de Domnitoriu.

CAPITOLULU II.

Despre alegerea Mitropolitilor și a Episcopiloru.

Art. 12. Alegerea mitropolitilor și a episcopiloru se face printr'o Adunare extraordinaria compusa:

a) De membrii ortodocși ai Sinodului în numărulu minimu de doué parti din trei.

b) De membrii ortodocși ai senatului în aceia-si proportiune de numeru.

c) De membri ortodocși ai Adunării legiuitorie, în aceia-si proportiune de numeru.

Art. 13. Vacanția unui scaunu metropolitanu său episcopalu, nu va poté durá mai multu de cătu pana la întrunirea celei mai apropiate sesiuni a corpuriloru legiuitorie déca supravine în intervalulu sesiuniloru.

Art. 14. Convocarea adunării extraordinare, prevediuta la art. 6 de mai susu, se face prin decretu Domnescu.

Regulamentulu interioru alu acestei adunări se face de ea in sa-si în cele d'antăiu siépte dile de la prim'a siedintia. În diu'a a opt'a la or'a unulu după amé-di, se va procede negresitu la alegerea mitropolitulu său a episcopulu, Adunarea nu se va poté resipi pana ce mai antăiu alegerea nu va fi facuta și rezultatulu proclamatu.

Art. 15. Voturile nu se potu exprime de cătu prin scrutinu secretu.

Resultatulu alegerei se determina prin majoritatea absoluta a voturiloru exprimate. Déca nu se va produce acestu resultat la celu d'antăiu scrutinu, se va procede mai departe prin majoritatea relativa.

Art. 16. Sunt eligibili la demnitate de mitropolitu, numai episcopii eparcioti titulari din tiéra:

Suntu eligibili la demnitatea de episcopi toti arhiercii și archimandritii romani d'în tiéra cari voru avé 40 ani impliniti.

Art. 17. Ministrulu Cultelor și Instrucțiunei Publice forméza list'a celoru eligibili și o comunica Adunării extraordinare.

Ea este competente a o verificá și la trebuintia, a o rectificá.

Art. 18. Mitropolitii și Episcopii alesi în modulu cum se areta mai susu sunt pre viétia.

Art. 19. Ei sunt justitiabili de Sinodulu României pentru delicté spirituale, éra pentru delicté comune și politice de Curtea de Casatiune. În acestu după urma casu, ei remanu de dreptu suspensi pre cătu tiene cercetarea.

Art. 20. Mitropolitii și Episcopii eparcioti titulari cari funcțiuneza astadi în virtute de diferite legi interiorie se

considera prin legea de fatia ca alesi și mantienu în demnitățile lor cu tote drepturile și prerogativele acordate prin acesta lege mitropolitiloru și episcopiloru ce se voru alege conformu prescriptiuniloru sale.

CAPITOLULU III.

Despre eparchii și chiriarchii lor.

Art. 21. În Români'a sunt doi Mitropoliti, Mitropolitulu primatu din capital'a Bucuresei, și Mitropolitulu din Iasi. Ei conserva și în viitoriu titlurile lor cele vechi și anume: Mitropolitu Primatu d'în Bucuresei, titlulu de arhieriscopu și Mitropolitu alu Ungro-Valachiei, esareu alu Plaiuriloru, locutienetoriu alu Cesariei Capadociei.

Mitropolitulu din Iasi, titlu de arhieriscopu alu Moldavei și Sucevei, esareu alu Plaiuriloru.

Art. 22. În Români'a sunt 6 episcopi eparcioti și anume:

I. Episcopulu de Argesiu.

II. Episcopulu de Buzeu.

III. Episcopulu Dunarei-de-Josu.

IV. Episcopulu de Husi.

V. Episcopulu de Romanu.

VI. Episcopulu Râmnicului și alu noulu Severinu

Art. 23. Intinderea eparchieloru se determina de către sinodu, avendu-se în vedere o impartire cătu s'ar poté mai egala a teritoriulu tierci.

Art. 24. Atributiunile arhieriscopiloru și episcopiloru în eparchie lor respective sunt, cele următorie:

A esecută decisiunile sinodulu în ori-ce materia.

A pastrá și a propagá credința Bisericii ortodocse.

A esercită în deplina potere prin sine și prin clerulu seu serviciulu divin, conformu ritualulu.

A esercită împreuna cu consistoriulu eparhialu autoritatea juridica și disciplinara asupr'a clerulu în materia religioasa.

Art. 25. Arhieriscopii și episcopii potu da circulari pentru predicarea dogmeloru și a invetiatureloru religioase în mesur'a legiloru.

Cu tote acestea sinodulu, arhieriscopii și episcopii nu potu adresá către poporulu Romanu proclamatiuni fara prealabil'a incuviintiare a Ministrulu de Culte.

Art. 26. Numerulu și condițiunea arhierceloru romani ara eparchie se voru determiná de sinodu prin unu regulamentu sancționatu de Domnitoriu.

CAPITOLULU IV.

Despre consistoriele eparchiale.

Art. 27. Fia-care eparchie, atătu Metropolitana cătu și Episcopala are unu consistoriu.

Art. 28. Consistoriele se compunu:

a) De vicari la mitropolie și de archimandriti de scaunu la episcopie.

b) De câte doi preoti numiti de mitropolitii său de episcopi.

c) De protopopulu judetiului în calitate de comisariu episcopalu.

Art. 29. Consistoriele judeca in materia de disciplina besericésca ca prim'a instantia.

Hotaririle lor nu devinu definitive de câtu dupa ce primescu aprobarea Metropolitiloru séu a episcopiloru, care va trebui se fia data séu refusata, in terminu celu multu de o luna de la pronunsierea lor.

Art. 30. Hotaririle consistorieloru sunt supuse la apelu dinaintea sinodului, in modulu si in terminulu ce se va determiná de sinodu printr'unu regulamentu.

Ministrulu instructiunei publice si alu culteloru.

(Tr. C.)

Al. Cretiescu.

Adunarea din Worms.

Léganulu confesiunei reformate dilele trecute a fostu locu de festivitati splendide. Protestantii din locuri indepartate se adunara aici in 30. Mai n. cu care ocaziune primira unanimu respunsulu la epistóla apostolica a papei — compusu de profesorulu Schenkel. —

Respunsulu e acest'a:

„Noi, protestantii coadunati la Worms, pe langa recunoscerea deplina a drepturiloru consciintiése ale confratiloru nostri catolici, cu cari dorimu a petrece in pace, — dar totodata ne sentimu siliti prin consciintia, pentru adeveritatea nefalibile a produp-teloru religiunarie, morale, politice si sociale ale reformatiunei, ce le perfruamu, — a protestá solemnu si in publicu in contra provocarei, ce ni s'a tramisu in 13 Septemvre 1868 sub firm'a: „epistóla apostolica“ pentru de a ne rentórcé in comunitatea besericeii catolice.

Fiindu totdeuna aplecati a ne impreună cu confratii nostri catolici pe bas'a intiesului puru alu evangeliului, protestámu si astadi atátu de hotaritu ca-si Luther in Worms si maimarii nostri in Speyer nainte pe ast'a cu 350 de ani in contra tuturoru tutelatureloru hierarchie si preotiesci, in contra silniciei sufletiesci si greumenteloru de consciintia. éra mai alesu in contra enciclicei papale din 8. Diec. 1864 si edictulu silabicu incopciatu cu aceea, cari sunt principie vatematóre pentru statu si rusinetóre pentru cultura.

Intindemnu mana fratiésca concetatiuniloru si confratiloru nostri catolici aci sub statu'a lui Luther pe bas'a spiritulu comunu crestinescu, a sentiementulu germanu si a cultnrei moderne.

Inse de alta parte asteptámu dela densii, ca in ostirea nostra in contra inimiculu paei comune crestinesci, a unitatii natiunali si a desvoltarei libere spi-

rituali, — ne voru insotí intru aperarea bunuriloru mai sante natiunali si spirituali, cari de presinte suntu amenintiate. Caus'a principala a desbinarei confesionala (de ce ni-pare destulu de reu) o tienemu escata din smentéla hierarchica dar mai alesu din spiritulu si procedur'a jesuitoru, carea ostesce pe viétia si mórte in contra protestantismulu, ucide intrég'a libertate spirituala, falsifica cultur'a moderna si de presinte domnesce preste beseric'a romano-catolica.

Crestinismulu desbinatu, numai prin refusarea incercariloru silnice ale hierarchiei, cari din anulu 1815 se renoiescu si se inmultiescu, numai prin rentórcerea la evangeliulu adeveratu si prin recunoscerea eluptariloru culturei si-póte ajunge pacea si si-póte asecurá bunastare constanta.

In fine nisuintiele atintite la organismulu silnicu hierchicescu alu preotimei si la predominarea esclucica dogmatica, — in beseric'a protestanta, le dechiaramu de refusare a spiritulu protestantu si de punte conducatória la Rom'a.

Fiindu convinsi, cá ramediuulu principalu alu partitei clericale reactionarie este in indiferentismulu multoru protestanti si este impedecamentulu reformarei besericesci si natiunali anca si in celu mai potinte statu. germanu. indreptámu provocare barbatiésca catra toti corelegionarii nostri spre tresvia consultari si spre resturnarea tuturoru nisuintieloru pentru periclitarea spiritulu si consciintiei.“

VARIETATI.

* (Faptu laudabilu). Primiramu dela Tulc'a (com. Bihoru) o epistóla, din carea estragemu urmatórele: Din anulu 1861 in cóce ne-amu luptatu se facemu unu clopotielu pentru scóla, si vre poté face ast'a anca atunci, căci erau adunati vro 40 fl. bani de glóba, cari si astadi jacu nefolosi. (E numai parsimonia perceptoralu cam indatinata si intr'alte locuri. — Red.) — Lips'a de clopotielu amu duce-o si acum, déca unu israelitu de aici cu numele *Michaiulu Klein* (jidanulu celu de omenia) nu ni-ar fi implinit-o, procurandu unu clopotielu de 25. funti in pretiu de 45. fl. care apoi l'a si daruitu pentru scóla.

* In legatura cu cereulariulu consistorialu nr. 380, publicatu in nrulu acest'a alu foiei nóstre, atingemu, cá representatiunea protopresviteratulu din Aradu a alesu membrii alegatori pentru alegerea reprezentantiloru confesionala in senatulu scolaru comitatensu. Intre cei alesi sunt 3 preoti, 7 laici, éra invetiatori — conformu ordinatiunei — sunt 10. —

* La congressulu serbescu, conchiamatu pe 13. Iuniu a. e. la Carlovitiu, intre altii sunt alesi: in St. A-

dreiu, Macs'a Ludaiciu, asesoru cotensu; in Mochaciu, Stefanu Popoviciu, directoru scol.; in Temisiór'a, Dr. Branco Stefanoviciu; in St. Nicolaulu-mare, Dr. Stef. Pauloviciu; in Chichind'a, Petru Cernoviciu si Dr. Svetozaru Mileticiu, in Zimoni, Dr. Joanu Suboticiu; in Vucovaru, supremulu comite Cuseviciu si Jiveviciu consilieriu la tabl'a banala; in Carloveti, b. Alesandru Raiaciciu; in Titelu, Dr. Laz. Casticiu; in Neo-Planta Dr. Svetozaru Mileticiu, (alegere dupla); in Cula, Dr. Teodoru Mandiciu. — Membrii suplinti: Dr. Paulu Joa-noviciu, Dr. Georgiu Natoceviciu, Georgiu Dimitrie-viciu avocatulu si Antoniu Hadziciu redactoru. —

* Conciliulu ecumenicu alu apuseniloru, la care s'a inceputu pregatirile anca in anulu trecutu si la care S. Sa Pap'a Romei a invitatulu pre toti arhieriei crestini, fora destingere de confesiune (cei de confesiunea ortodosa nu i-au datu neci unu respunsu), — va fi interesantu pentru crestini apuseni; mai alesu preotii astépta dela elu sistarea celibatului, si si-pretindu licentia de a poté primí tain'a nuntii. — In legatura cu acést'a amintimu cá catolicii din Ungari'a anca se voru intruni intr'unu congressu provincialu besericescu, la care sunt pofiti si romanii gr. cat. — Acestei'a inse in multe locuri pe cum d. es. la Lugosiu, Nasaudu, Clusiu si Fogarasiu se dechiarara a nu luá parte.

* Cea d'antáia acsatoria civila in Ungari'a s'a intem-platu dilele trecute in Aradu. Unu maestru calcianariu de confesiunea rom. cat. anca sub procesu divortialu, — a petrecutu inaintea judelui orasianu pre fic'a unui mesariasu de confesiunea elvetica. Actulu casatoriei s'a subscrisu de ambele parti si de patru martori. Despre procedura sa luatulu protocolu.

* Josiu Rudigier Episcopulu din Lintiu (Austri'a superióra) la 5. Juniu a. c. n. fu petrecutu sub escorta civila la tribunalulu. — Dupace numitululu episcopulu nici la repetitele citatiuni nu s'a presintatu pentru de a se ascultá, tribunalulu supremu recercá antisti'a orasiana, ca conformu legiloru sustatátorie, macaru si cu intrebuintiarea brachiului — de va fi de lipsa, se-lu silésca a se supune legei; si fiindcá episcopulu a refusatulu rogarile consulului si ale secretariulu magistratualu, cari pentru de a incungiurá neplacerile ulterióre si scandalulu, se silèu a lu induplecá spre infatisiare, — din motivulu, cá caus'a citatiunei e besericesca, si cá concordatulu sustá si acum naintea lui Ddieu si naintea consciintiei: conducatoriulu politiei comunali i-dede semnu la pornire, ce episcopulu delocu a si implinitu. Caruti'a, ce ii-asteptá, descalecá cu densii in edificiuulu tribunalulu. Se dice cá la intrebarile acestui oficiu supremu, episcopulu a respunsu cu tacere.

A v i s u !

Suscrisulu am onóre a aduce la cumoscinti'a onoratului publicu romanu, cá lips'a de multu sentita a unei mape romane a Banatului Timisianu se va delaturá cátu mai curundu prin tiparirea unei-a elucrata de mine dupa fantancele

cele mai noue si perfecte. Este lucru in comunu cunoscutu, cátu de reu ne potemu folosi in afacerile nostre scolare si private de mapele straine, redegeate in alte limbe la multi necunoscute, care ni descriu séu falsu séu defectuosu pamentulu scumpu pre care locuimu. Deci ca se scapámu d'acést'a lipsa, cu acést'a ocaziune depinde de la spriginirea onor. publicu romanu, care imbratsiandu irtreprinderea mea presinte me va incuragiá spre a mai redege cartele mai multoru parti séu chiaru a intregi patrie Romane, care se receru in modu urgentu pentru scólele nostre nationale preste totu.

Map'a lucrata de suscrisulu, in marime de doue urme si mai bine in lungime si latime, provediuta cu tote recerintiele unei mape bune, consta afora de cea politica-geografica d'intruna miniatura etnografica adeca deliniata si colorata dupa nationalitátile locuitorie pre acést'a frumosa parte cea de pamentu, si estu-modu servesce dreptu conspectu asupr'a majoritáti relative a diferiteloru poporatiuni.

Map'a in cestiune se va poté cascigá pre calea prenumeratiunii cu pretiu 2 fl. v. a. pana la 20 iuliu a. c. inclusivu Deci ca se potulu inteti tiparirea ei mi-ieu voia a cere concurgerea neamanavera a onor. publicu, care va binevoi a se adresá catra suscrisulu prin epistole francate provedute cu pretiulu ficsatu, pana la terminulu defiptu mai susu.

OO. dd. colectanti de la 10 esemplarie voru primi unulu de onóre.

Pest'a. 10. iuniu, 1869.

Mihatu Blju.

(Bud'a, Christinenstadt Hauptgasse nro 388.)

Indreptare.

In nrulu trecutu pe pagin'a 65. sirulu 30 in locu de: (in Latio), s'a culesu (in Latino); asiderea pe pagin'a 66. seri'a 27. in locu de „unu u“ s'a culesu: „unu u i“.

Post'a Redactiunei.

La mai multi. OO. dd. cari dilele trecute, unii si de repetite ori, ni-au tramisu reclamári pentru „Sperantia“ sunt rogati de odata a ne insciintiá si despre aceea, cá la cine au facutu prenumeratiuni pentru fói'a nóstra. Recercámu si noi pre oo. dd. coleptanti a ni tramite coleptele cátu de curundu, pentru ca se evitámu neplacerile de pe cont'a nóstra.

Dlui I. T. in B'a. Proiectulu ni s'a aprobatu. Succursulu lu avemu in promisiune; deci ce ni-mai trebuesce?

Dlui A. in Sz. — Astépta epistóla privata.

 Cu esemplare complete potemu sierbí.

Pentru redactiune: **Custante Gurbanu.**